

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/trj.2020.19.2957>

УДК 007:304:659.3

ТОК-ШОУ НА ТЕЛЕВІЗІЙНИХ КАНАЛАХ УКРАЇНИ

Роксоляна Білоус

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, м. Львів, Україна,
e-mail: roksabilous@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4666-0931>*

Розкрито історію виникнення одного з найпопулярніших жанрів сучасного телебачення – ток-шоу. Показано, що багато ток-шоу в Україні створено за принципом американських та європейських форматів. Схарактеризовано політичні, соціальні, культурно-просвітницькі, побутові та розважальні програми, окреслено види ток-шоу: розмовні видовища, ігрові та постановочні шоу. Описано основні принципи організації, обов'язкові компоненти програм цього жанру та структурні взаємозв'язки між ними. Привернуто увагу до маніпуляційних прийомів, які найчастіше застосовують на ток-шоу.

Ключові слова: ток-шоу, різновиди ток-шоу, ведучий, аудиторія, журналісти, мета жанру, головна умова успіху, принципи і функції ток-шоу, маніпулятивні прийоми.

Постановка проблеми. Науково-технічний прогрес спричинився до того, що людина постійно перебуває у морі інформації, яка дуже впливає на формування індивідуальної і громадської думки. У цьому морально-психологічному процесі важливе місце займають телевізійні шоу. Тому надто актуальним є вивчення тематично-змістової наповненості ток-шоу, глибини їхньої сутності, осмислення позитивної і негативної енергії, яка спрямована на телевізійних глядачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти функціонування ток-шоу на телевізійних каналах України досліджують О. Довженко, М. Майорова, О. Мітчук, Г. Набокова, Н. Островська, Л. Писаренко, І. Победоносцева, В. Серветник, С. Шаумян, Ю. Щербина та інші.

Мета статті. Проаналізувати ток-шоу в контексті їхнього впливу на формування українського національного інформаційного простору, морально-духовних і громадянських цінностей у свідомості глядачів.

Методи дослідження. Вивчаючи інформаційно-змістові, емоційно-тематичні, зображально-естетичні особливості ток-шоу, ми скористалися порадами В. В. Різуна і Т. В. Скотникової, які детально викладені у праці «Методика наукових досліджень у журналістикознавстві».

Виклад основного матеріалу. Ток-шоу (від англійського talk – говорити + show – показ) – розмовне видовище. Основоположником цього формату став американський журналіст Філ Донах'ю, який у 1963–1967 роках працював на регіональній телестанції

WHIO-TV (Dayton, Ohio). Під час одного шоу у Філа Донах'ю закінчилися питання до гостя, але він не розгубився і звернувся до глядачів у студії: «У вас є запитання до нашого гостя?» Вони поставили декілька питань. Імпровізація Філа Донах'ю врятувала ефір від зупинки. Так, власне і появився цей жанр¹. Цей метод припав до душі телевізійникам, і його швидко підхопили інші телестудії.

У 1968 р. на телеканалі ABC почали транслювати **Show Діка Каветта**. Ця передача також виходила на каналах CBS, PBS, і USA Network, а також кабельному каналі CNBC і супутниковому TCM. На думку **Клайва Джеймса**, **Дік Каветт «був дуже пронизливою людиною і володів лякаючим інтелектуальним діапазоном»**². Від 70–80 років ХХ століття популярними суспільно-політичними ток-шоу були «Шоу Філа Донах'ю» (1967–1996), «Шоу Опри Уінфрі» (1986–2011) та «Шоу Ларрі Кінга» (1985–2010). Програма «Шоу Філа Донах'ю» була найтривалішою передачею за всю історію американського і світового телебачення.

Ці американські програми «стали прабатьками українських ток-шоу, вони є взірцевими, їхня історія демонструє як цікавий, різноманітно наповнений телевізійний продукт може прожити на телебаченні не одне десятиріччя»³. Одним із перших ток-шоу на телебаченні України була програма Миколи Вересня «Табу» (1+1). 3 травня 1998 року до квітня 2006 року в ефірі України проіснувало ток-шоу Ольги Герасим'юк «Без табу».

Дослідниця шоу Ю. В. Щербина зазначила, що саме від журналістської майстерності залежить хід бесіди та розкриття теми шоу. Різнить цей жанр в Україні та США менталітет та рівень моральності людей. Для американців немає заборонених тем. Попри те, що у нашій країні є багато талановитих ведучих та журналістів ставка робиться на професійних якостях, а не на морально-духовних цінностях. «Наш ведучий у ток-шоу є спершу модератором, а потім психологом. В американських шоу ми бачимо зворотну картину – співчуття та співпереживання за героїв програми. Чому найбільшої популярності у світі набуло «Шоу Опри Уінфрі»? Тому, що в кожній програмі ми бачили не професійно підготовлену ведучу, а звичайнісіньку людину, яка не соромилася на всю країну розповідати про свої негаразди у сім'ї, співчувати героям програми і навіть плакати разом з ними. Героями її програми ставали люди різного соціального та матеріального статусу і всі йшли до шоу аби поділитися проблемою, розповісти Опрі (та й усьому світу) про таємниці»⁴.

Аналогічним до «Шоу Опри Уінфрі» в Україні було ток-шоу Ольги Герасим'юк «Без табу». У ньому, так само як у Опри, розглядалися соціальні теми, гостями ефірів були відомі українські діячі кіно, культури і політики. Але у шоу «Без табу» все-таки була своя родзинка, те, що відрізняло програму від її американських родичів. Ольга Герасим'юк після закінчення тієї чи іншої теми не покидала стежити за життям своїх героїв, розповідаючи глядачам як склалася подальша доля учасників її ток-шоу.

¹ Бирбом, М. (2005), «Хозяин ток-шоу»... с. 11–13.

² Clive, J. (2007), «The genius of Dick Cavett»...

³ Щербина, Ю. В. (2013), «Порівняльна характеристика шоу»... с. 98

⁴ Щербина, Ю. В. (2013), «Порівняльна характеристика шоу»... с. 98.

Зазначаємо, що багато шоу в Україні створено за принципом зарубіжних. Наприклад, на СТБ українські версії таких міжнародних форматів: «Україна має талант» (британський телеформат «Got Talent» Саймона Ковела, компанія SYCOtv); «Х-Фактор» (британський телеформат «X-factor» Саймона Ковела, компанія SYCOtv); «Танцюють всі» (американський телеформат «So you think you can dance», Саймон Фулер, Найджел Лізгоу, телеканал «Fox»); «Холостяк» (американський формат Майка Флейса, 2002 рік, телеканал «ABC»); «Зважені та щасливі» (американський формат «The Biggest Loser»); «Я соромлюсь свого тіла» (британський формат «Embarrassing Bodies», Channel 4, 2007 рік); «Детектор брехні» (колумбійський формат «Nada más que la verdad», «Нічого, крім правди», формат створив американський продюсер Говард Шульц); «МайстерШеф» (американський формат «MasterChef», телеканал «Fox», 2009); «Битва екстрасенсів» (шоу створено на базі британського формату «Britain's Psychic Challenge»); «Кохана, ми вбиваємо дітей» (британський формат «Honey, we're killing the kids», BBC), «Танці з зірками» (британський телеформат «Strictly Come Dancing», BBC, 2004 рік), «Вагітна в 16» (американський телеформат реаліті-шоу «16 and pregnant», автор формату – Лорен Долген, телеканал MTV, 2009) та «Міняю жінку». Це українська адаптація британського реаліті-шоу Wife Swap.

Шоу програми поділяють на ток-шоу і реаліті-шоу. Певними видами ток-шоу є: 1) розмовні видовища; 2) ігрові видовища (ігрові шоу); 3) постановочні шоу^{5,6}. Реаліті-шоу поділяються на: шоу талантів; шоу підглядання; шоу виживання; шоу знайомства; шоу професії; шоу навчання; кулінарні шоу⁷. Ток-шоу розрізняють також за такими видами: телеміст, теледебати, бесіда, дискусія. Необхідними елементами шоу, як і будь-якої телепрограми є: 1) ведучий-рефері (творча група, яка працює над програмою); 2) учасник або учасники (опоненти); 3) «внутрішній глядач» (глядачі у студії, які теж можуть брати участь у дискусії)⁸. Атмосферу спілкування з аудиторією головно створює ведучий, особистісними властивостями якого мають бути професіоналізм, освіченість, чарівність, красномовство, артистизм, гумор, винахідливість тощо.

За тематикою ток-шоу ділять на політичні, соціальні, культурно-просвітницькі, побутові та розважальні. Нині найбільш популярним є політичне ток-шоу, яке за дослідженнями французьких журналістів займає 60 % від усього телефіру сучасних незалежних ЗМІ. З огляду на поліжанровий характер ток-шоу Н. В. Островська запропонувала узагальнену оптимальну модель сучасного політичного ток-шоу⁹. За основу вона взяла модель політичного ток-шоу, описану медіакритиком Н. Лігачовою¹⁰, доповнила її пропозиціями німецьких учених Б. Геблера і Х. Шихи та українських дослідників і медіаекспертів. Отже, «ідеальна» модель ток-шоу Н. В. Островської ввібрала осно-

⁵ Яковець, А. В. (2009), *Телевізійна журналістика...* с. 105.

⁶ Щербина, Ю. В. (2013), «Порівняльна характеристика шоу» ... с. 97.

⁷ Там само. с. 97.

⁸ Яковець, А. В. (2009), *Телевізійна журналістика...* с. 105.

⁹ Островська, Н. В. (2014), «Характерні риси і критерії»... с. 284–287.

¹⁰ Лигачева, Н. (2006), «А если по гамбургскому счету?»...

вні принципи організації, обов'язкові компоненти програм цього жанру, структурні взаємозв'язки між ними.

Тема ток-шоу повинна стосуватися найактуальнішої проблеми дня, тижня. Потрібно привертати увагу до суспільно важливих питань, а не тільки до тих, що обговорюються у ЗМІ. Уникати багатотем'я, чітко формулювати проблеми. Класичний приклад дискусії – глибокий розгляд теми по суті, а не лише обмін емоціями. У цьому концептуальний сенс шоу-програми.

Головна мета: описати детально глядачеві актуальну проблему (ситуацію), причини її виникнення і мотиви задіяних у ній осіб, а також спрогнозувати розвиток, розв'язання питання в інтересах глядачів. Дискусія має бути такою, щоби кожний громадянин України зрозумів, як реальна ситуація стосується його особисто, чого йому очікувати та яку позицію у цьому процесі займають: а) політичні персонажі, що перебувають при владі чи в опозиції, за яких він прямо чи опосередковано голосував; б) політичні персонажі, що поки не належать до касти обранців народу, зате пропонують деякі альтернативні вирішення проблеми.

Важливим є *склад і роль* учасників ток-шоу. Досить часто інтелектуально-світоглядний рівень запрошених, їхня національно-громадянська позиція визначає морально-духовну ефективність програми.

Ньюзмейкери окреслюють політичну позицію та її аргументацію. Головного ньюзмейкера запрошують відповідно до події, незалежно від приналежності до влади чи опозиції. Залежно від формату запрошують головного опонента.

Експерти (політично незаангажовані або заангажовані протилежно до ньюзмейкерів). Потрібно бути вимогливим до компетентності як експертів, так і учасників стосовно теми, що розглядається. Адже їхня *роль* адекватно оцінювати почуте від ньюзмейкерів, розставляти належні акценти.

Журналісти. До шоу-програми можуть бути запрошені авторитетні журналісти, які представляють медіа, що користуються довірою суспільства. Бажано, щоби вони висвітлювали або досліджували питання дискусії та були компетентними в цьому. І, безперечно, ставили жорсткі, точні запитання, допомагали глядачам отримати максимум правдивої інформації від ньюзмейкера і, якщо потрібно, від експертів.

Аудиторія презентує інтереси телеглядачів. Повноваження можуть бути різними: від «вокс популі» до задавання запитань. Можлива участь аудиторії в прямих включеннях з майданів різних міст і країн. Однак участь аудиторії в програмі чітко обмежена. Вона не повинна підміняти собою експертів, її поведінку координує ведучий.

Залежно від різновиду ток-шоу у студії може бути присутня внутрішня аудиторія. У сучасних шоу-програмах України позиції й аргументи політиків оцінює глядацький зал. Проблема демонстрації громадської думки знайшла технічне вирішення через використання аудиторією студії пультів, що дало можливість виводити результати голосування у прямому ефірі на екран. Однак така роль аудиторії вважається відносно пасивною. Люди в студії в основному статисти, хоча час від часу озиваються аплодисментами.

Осмилюючи досвід шоу-програм в Україні, Н. В. Островська зазначає, що оформлення суспільної думки в межах передачі може бути різним: поєднання думки аудиторії

в студії і онлайн-голосування, озвучування найбільш гострих коментарів з інтернету («Шустер live»), демонстрація на екрані смс-чату у прямому режимі («Вечір з Миколою Княжицьким»), показ коментарів глядачів із сторінки Фейсбук на екран у студії, що дає можливість ведучому та експертам відразу реагувати на них («Політклуб Віталія Портникова»), «Вечір з Бачо Корчилавою» (Громадське ТБ). Вектор уваги в дискусії може бути спрямований як на конфлікт між основними учасниками, так і на дискусію між політиками і аудиторією.

Головною умовою успіху ток-шоу є фахова, цілеспрямована, системна координація ведучим дій як усіх учасників програми, так і аудиторії. Тому потрібне чітке структурування бесіди в рамках теми, проблеми, хронології подій. Цій контентній структурі повинна підпорядковуватися і форматна композиція шоу (блоки гостей, експертів, журі, а також блоки запитань-відповідей, реплік тощо). Всебічне окреслення змісту потрібне для того, щоби у студії говорили не про все і в результаті ні про що, а ґрунтовно обговорювали конкретні питання. Добра структура формату шоу є передумовою його видовищності, насиченості важливою інформацією, інтелектуальною енергією, утримання уваги глядачів.

Слушно є думка М. Майорової, О. Мітчук, Н. Островської, що модератор повинен зберігати певну дистанцію відносно того, що відбувається у студії, і стосовно висловлюваних позицій, контролювати, щоб напруженість полеміки не виходила за межі комунікативно-етичних норм. Однак в умовах довготривалої інформаційно-психологічної, а тепер і військової агресії Російської Федерації проти України ведучий ток-шоу не має морального права бути нейтральним, байдужим до проблеми захисту і утвердження незалежної, духовно соборної Української Держави, адже ток-шоу також «поле, в якому засобами телекомунікації здійснюється культурна самоідентифікація людини»¹¹, – наголошує Г. Набокова, бо «телебачення спроможне стимулювати глядача мислити категоріями рідної національної культури».¹²

Маніпуляції поняттями «демократія», «свобода слова», «свобода друку», «свобода у ЗМІ» приносять шкоду патріотично-національному вихованню, розбудові Української Держави. Важливі, цікаві думки про демократію і свободу слова висловив російський філософ Олексій Широпаєв. Він зазначив, що демократія, свобода слова в Україні не з неба впали. Вони були завойовані під час Революції Гідності. «Хто ж зберіг українську демократію в такій чудовій якості? – запитує О. Широпаєв і відповідає. – Президент, той самий Петро Порошенко, якого його опоненти таврують мало не як «диктатора», що прагне стати київським Путіним. Ні, Порошенко зовсім не схожий на Путіна. Путін заради збереження своєї влади згорнув демократію, звів до нуля, а Порошенко, навпаки, її зберіг і розвинув, політично ризикуючи своєю владою. Ви радієте появі «нової особи» в політиці – Зеленського – але хіба в ньому немає заслуги Порошенка як Президента? Чи не за нього українська демократія досягла такої блискучої якості?»¹³. Це судження

¹¹ Набокова, Г. (2013), «Категорії дослідження»... с. 184.

¹² Там само. с. 183.

¹³ Широпаєв, О. (2019), «Головне, аби демократія не скасувала»...

О. Широпаєв опублікував між першим і другим туром президентських виборів у 2019 р. Він наголосив, що П. Порошенко виконав головне завдання: «захистив країну і зберіг демократію. Тепер, схоже, демократія може скасувати його самого як Президента. Що ж, це нормально. Головне, аби демократія не скасувала разом й Україну»¹⁴.

Ми не ставимо за мету аналізувати результати виборів. Привернули нашу увагу до думки про демократію в контексті аналізу тематики, змісту, насиченості ток-шоу правдивою інформацією та її оприлюднення. Адже «демократія – це і є, власне, реалізована свобода слова. Можна сказати й навпаки: свобода слова – це є демократія»,¹⁵ – наголосив В. О. Карпенко. Професор В. О. Карпенко також зазначив, що не варто абсолютизувати свободу і необхідність. «Доведена до крайніх меж, себто до всездозволеності, свобода перетворюється на свою протилежність – свавілля, анархію, беззаконня, коли, власне, зникає саме поняття свободи. Водночас і абсолютизація необхідності веде до безпросвітку, духовного та фізичного рабства, знищення людської сутності, перетворення людини в детерміновану істоту».

Отже, свобода слова – не абстрактне, безвідносне поняття. Нині часто усно і письмово цитують Біблію: «Споконвіку було Слово...» Академік С. Й. Вовканич, роздумуючи над Словом, свободою слова написав: «Україна вижила насамперед тому, що Бог безпосередньо і через нашого великого поета Тараса Шевченка поставив перед нами незбагнений на Землі і у Космосі скарб – Слово. Бог поставив Слово спочатку і перед всіма, а Шевченко – перед нами, українцями. Бог завжди діяв через своїх посланців. На Україну він послав поета, який не був Ангелом, але став Пророком нації, проповідником загальнолюдських вартостей – правди, волі. Він сконсолідував націю словом. Він поставив перед нею віще слово як частину незбагненого цілого вселенського слова і врятував її для розмаїття світу»¹⁶.

Завдяки слову, а тепер і зображенню – носіям інформації – ми, сучасники, можемо відчутти життєдайний дух, почути голос минулого і говорити з майбутнім. Академік Володимир Горбулін наголошує, що «нам потрібні якісні образи майбутнього, нам потрібно сміливіше говорити про те, чого ми хочемо і як діятимемо у всіх критично важливих для України питаннях»¹⁷. У контексті цих важливих думок оцінюємо жанрові можливості ток-шоу – унікальний феномен у медійному просторі України. Адже цей жанр поєднує моделі різних видів соціально і духовно зумовленої комунікативної поведінки, що належить до різних типів дискурсу, об'єднуючи в собі ознаки інших медійних форм – таких як інтерв'ю, бесіда, коментар, дебати, вікторини, опитування та ін. Водночас ток-шоу, як зазначалося вище, має свої ознаки, що виділяють його серед інших медійних жанрів: формат, форму регулювання, часові рамки, мету, загальну спрямованість, особистість ведучого і учасників (їхні біографії, освіта, походження), визначені цілі та стосунки між ними.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Карпенко, В. О. (2006), *Інформаційна політика та безпека*... с. 193.

¹⁶ Вовканич, С. (1999), *Інформація, інтелект, нація*... с. 288.

¹⁷ Горбулін, В. (2018), «Вулканічний синдром»...

Ток-шоу можна побачити на всіх телеканалах України. Більшість з них є аналогами американських і європейських програм, що мають спільний формат й тематику, але різняться способом подачі матеріалу, стилем ведучих та мають незначні розбіжності в зв'язку з різним менталітетом людей цих країн. Коротко схарактеризуємо окремі ток-шоу.

«Єдина родина» – це програма «5-го каналу» з чіткою громадянською позицією та патріотично-виховним спрямуванням. Мета – в час російської агресії об'єднати українських громадян в Єдину родину для боротьби з новітнім загарбником, підтримати патріотичний дух та сприяти формуванню оптимістичного настрою у населення, віри у перемогу над ворогом та справедливий мир. Ведуча Олена Абаза ознайомлює глядачів з різними історіями і різними долями людей. Одні викликають усмішку, а інші – сльози. Але всі вони про одне – про наше з вами життя. За допомогою рідних та знайомих загиблих у російсько-українській війні зберігаємо пам'ять про героїв України. Телепрограма висвітлює самовідданість і мужність українських бійців на передовій, які неодмінно стануть прикладом для молодого покоління.

«Досвід з Наталею Семенченко» – ток-шоу на «5 каналі». У прямому ефірі обговорюють найважливіші теми економічного, політичного та соціального розвитку України. Медична реформа, економічна й продовольча політика, проблеми житлово-комунального господарства, освіта, армія, судова система, екологія, енергетична безпека, інфраструктурне будівництво, умови праці, пенсії, ціни та інфляція, якість продуктів харчування тощо. Ведуча ток-шоу Наталія Семенченко разом із впливовими спеціалістами та експертами розкриває українцям зміст суспільних проблем, структурних реформ та ділиться досвідом виходу з неоднозначних ситуацій.

«Час можливостей» – інформаційно-аналітичне ток-шоу про децентралізацію та реформу місцевого самоврядування, яка покроково та доступно для пересічного глядача пояснює, навіщо потрібна децентралізація в Україні, як вона відбувається та які переваги матимуть громадяни після її реалізації. Щотижня у прямому ефірі ведуча Лариса Губіна разом з гостями у студії – головами новоутворених громад, представниками всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, урядовцями й профільними експертами – обговорювали, наскільки готова центральна влада ділитися повноваженнями та ресурсами з місцевими органами, та, відповідно, наскільки громади готові брати на себе відповідальність за побудову власної країни. Учасники ток-шоу привертати увагу до вирішення проблем, що постають перед місцевим самоврядуванням у Донецькій та Луганській областях.

«Час. Підсумки дня» – підсумкове інформаційно-аналітичне ток-шоу, що висвітлює головні події та новини, які відбулися впродовж дня. Ведучі Віталій Гайдукевич, Лариса Губіна і Роман Чайка «5-го каналу» зосереджують увагу глядачів на ключових та найактуальніших темах дня. Особливість цього ток-шоу полягає в тому, що «свіжий погляд» на факти, події, явища висловлюють аполітичні персони, моральні авторитети суспільства, мислячі люди, чия думка завжди цікава, але не є буденно публічною.

«За Чай.com» – авторське ток-шоу Романа Чайки, який щобудня провокує своїх гостей некомфортними запитаннями, аби дізнатися, що ж насправді вони приховують

за своїми масками. Автор та ведучий проекту висловився так: «Українському медіа-простору бракує гострих ток-шоу, які б провокували гостя на відверті на несподівані відповіді. У Антона Чехова є влучний вислів: «Чудовий день сьогодні. Чи то чаю піти випити, чи то повіситися». Редакція нашої програми обирає перше. А з чим буде цей чай в Романа Чайки – цукром чи лимоном – видно щовечора.

«Кіно з Яніною Соколовою» – авторська інформаційно-розважальна програма з цікавим ексклюзивним контентом про «найважливіше із мистецтв». Відверті розмови з українськими та всесвітньовідомими постатями сучасного кінематографа, яких любить та якими захоплюється глядач. Відомі режисери, продюсери, актори та сценаристи діляться із глядачами важливими думками про світ, відносини, політику, родину, перспективи і проблеми побудови майбутнього України, і, звичайно, розповідають про особистий погляд на... КІНО. Поради від експертів про найактуальніше зі світу кіно, свіжі кадри зі знімальних майданчиків та подробиці з найцікавіших прем'єр тижня, відкриття кінофестивалів та церемонії нагородження. Яніна Соколова показує абсолютно ВСЕ, що варте уваги у магічному світі кіно.

«Що це було?» – ток-шоу журналістів Дмитра Гнапа і Олекси Шалайського. Ця програма стартувала на «24 каналі» 1 лютого 2018 р. І Дмитро Гнап, і Олекса Шалайський (До речі, випускник факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка якийсь час працював на кафедрі радіомовлення і телебачення) багато років у журналістиці, є авторами найгучніших розслідувань, мають великий досвід і розуміння складних взаємозв'язків в українському політикумі. У кожній програмі автори обговорюють найрезонансніші події та розслідування останнього тижня – нові схеми відмивання грошей, корупційні оборудки, тарифні махінації, сімейні мільярди. Головне завдання, яке ставлять перед собою Дмитро і Олекса – в доступній формі і простими словами розповісти, що сталося насправді і що це означає для кожного телеглядача. Автори ток-шоу в прямому ефірі занурюються в хитросплетіння махінацій і оборудок, будують версії і припущення, запрошують в студію експертів і разом з ними достеменно з'ясовують: ЩО ЦЕ БУЛО?

Політичне ток-шоу «Свобода Слова». Вперше програма вийшла в ефір на телеканалі ICTV 9-го вересня 2005 року. Першим ведучим був Савік Шустер, журналіст, який створив і був ведучим програми «Свобода слова» на російському каналі НТВ. 8 червня 2007 Савік Шустер офіційно заявив, що переходить на канал «Інтер». 10 серпня 2007 року новим ведучим «Свободи слова» став журналіст і перекладач Андрій Куликов. Із серпня 2016 р. ведучим ток-шоу «Свобода слова» став Вадим Карп'як, батько якого тривалий час працював у коломийських газетах Івано-Франківської області.

Крім політиків, політологів, журналістів та оглядачів у студію програми запрошують звичайних людей, які складають тест-групу. Повертаючи коліщатко пульта, учасники тест-групи фіксують свою реакцію на події, що відбуваються у студії. Комп'ютер отримує інформацію з кожного пульта двічі на секунду й перетворює її на графік, який відображається на екрані у режимі реального часу. Завдяки тому, що програма надає право висловити свою точку зору всім охочим, вона має великий рейтинг та приваблює глядачів. Багато інформ-агентств цитують важливі слова політиків та публічних людей. У

2005 році програма отримала Національну премію «Телетріумф» у номінації «найкраще ток-шоу». 2012 року програма також була нагороджена премією «Телетріумф». Отримуючи статуетку від людей, одягнених в одноколірні костюми, Андрій Куликов звернувся до присутніх: «Тут на сцені є люди, пофарбовані в синє, червоне і зелене. Кудись зник помаранчевий колір, немає малинового. Для нас усіх це має бути пересторогою, ми не повинні допускати, щоб у нас зникали кольори. Ми не повинні допустити, щоби з нашого телебачення зникали мови, ми не повинні допустити, щоби з нашої спільноти зникали колеги. У нашій програмі працюють люди різних кольорів, я маю на увазі, люди різних політичних переконань, і може тому вона виходить такою, як вона є»¹⁸.

Треба розуміти, що сучасні політичні ток-шоу є в авангарді інмутаційних процесів, що тягнуть за собою трансформацію свідомості суспільства¹⁹. Роздумуючи про засади формування освіченого, національно-духовного, морально-громадянського українського суспільства і роль у цьому процесі засобів масової інформації, зокрема телебачення, лауреат Шевченківської премії Дмитро Павличко ще у 2008 р. написав, що «кожна телепередача, яку веде Савік Шустер, нагадує спеціально придуманий провокаційний сеанс розколу українського суспільства. Ведучий вдає об'єктивного, безстороннього коментатора, але насправді його незаангажованість виявляється в тому, що на передачі завжди виникає конфлікт між двома ворогуючими сторонами. На жаль, ментальність українського народу ще перебуває під тиском ідеологічних нашарувань комуністичних часів, за яких все, що українське, винищували, а все, привнесене російською історіографією, культурою і мовою, оцінювали як найновіші, «прогресивні» досягнення в розвитку українства. У цій ситуації ворогуючі сторони легко зорганізувати. Савік Шустер приніс в українське суспільне життя під виглядом демократії розгул взаємної ненависті між людьми (курсив наш – Р. Б.), які за інших обставин, коли засоби масової інформації дбають про об'єднанчі для нації мотиви, знаходили б порозуміння»²⁰.

З 6 вересня 2019 р. на телеканалі «Україна» транслюють ток-шоу «Свобода слова Савіка Шустера», яке також не позбавлене маніпулятивних нашарувань. Савік Шустер і у цій новій програмі нав'язує російськомовний дискурс.

«*Говорить Україна*» – ток-шоу, у якому обговорюють події, що сколихнули країну, і теми, значущі для тисяч людей. Герої програми – свідки й учасники резонансних подій. Щоби взяти участь у ток-шоу, то у людини має бути реальна історія, яка буде цікавою і актуальною для громадськості. Зрозуміти суть непростих життєвих ситуацій допомагає Олексій Суханов та експерти: лікарі, юристи, психологи і фахівці сімейних стосунків. Вони дають конкретні поради щодо розв'язання складних конфліктів. Гості ток-шоу діляться з героями програми своїм досвідом, висловлюють авторитетні думки під час дискусії.

«*Енеїда*» – кулінарно-літературне шоу на каналі «UA: Перший», яке перевертає традиційне бачення української кухні та ознайомлює із невідомими сторінками життя

¹⁸ [http://uk.wikipedia.org/wiki/Свобода_слова_\(ICTV\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Свобода_слова_(ICTV))

¹⁹ Холод, О. (2010), «Слово як масмедійне видовище»... с. 85.

²⁰ Павличко, Д. (2008), «Великі й малі українці»...

українських письменників. Ведучий ток-шоу – відомий кулінарний експерт та засновник «Гастромайстерні Конфітюр» Євген Клопотенко – щотижня запрошує до себе на кухню знавців української літератури і разом з ними ознайомлює глядачів з маловідомими рецептами українських страв, які були і є улюбленою їжею наших письменників.

Гумористично-аналітичне шоу «*#@)?\$0 з Майклом Щуром*» доводить, що іноді реальність неможливо пережартувати. Але невгамовний Майкл Щур робить неможливе і продовжує разом з командою аналітиків відшукувати непомічене у важливому і важливе у непоміченому. Ведучий шоу Майкл Щур час від часу опановує нові навички. Наприклад, навчився влучно стріляти. Відтоді у програмі стало більше цікавих інтерв'ю (хто ж відмовить людині, яка вміє добре стріляти?) і, не менш важливо, відвертішими (хто ж наважиться брехати людині, яка вміє добре стріляти?). Нові жарти, старі та нові персонажі і тонкий (а іноді не дуже) гумор – це те, на що завжди можна розраховувати під час перегляду гумористично-аналітичного шоу «*#@)?\$0 з Майклом Щуром*».

P.S. А щодо назви – навіть не намагайтеся її розшифрувати, адже автори шоу й самі не знають, що вона означає.

«*Стосується кожного*» – ток-шоу на телеканалі «Інтер», учасники якого відверто бесідуєть про долі людей, ситуації, в яких проявляється ставлення людини до людини. Чесна і відверта дискусія ведучого Андрія Данилевича з безпосередніми учасниками подій та експертами змушує звертати увагу на проблеми, які стали наслідком людської байдужості. Історії, розказані у студії, спонукають замислюватися телеглядача про свою діяльність (бездіяльність), громадянську позицію, особисту відповідальність за те, що твориться у навколишньому життєвому середовищі.

«*Стосується кожного*» – ток-шоу про нас з вами, – каже ведучий Андрій Данилевич. – Про тих, хто їде на роботу в маршрутці, і про тих, хто їде у справах у престижному автомобілі, про тих, хто живе у спальному районі, і тих, хто живе у замиському особняку. Про бідних і багатих, про успішних і початківців, про тих, хто радіє, і тих, кому потрібна допомога. У програмі я не лише модератор дискусії. Я запитую, вислуховую, заперечую, дивуюся, перебиваю і все це з однією метою – дізнатися істину. І коли разом з фахівцями, експертами, людьми, готовими поділитися своїм досвідом зможемо підвести героя програми до вирішення проблеми або підказати йому вихід з тієї чи іншої ситуації – це буде нашою спільною перемогою».

Дуже важливо, що кожний компонент видовищної дії ток-шоу звернений до глядача і спрямований на «організацію» його уваги, вражень, сприйняття оприлюднюваної інформації. Учений С. Шаумян слушно наголошує, що систему впливу, розгорнуту на глядача (не перед глядачем, не для глядача, а на глядача), складають мова (слово), пластика (жест), предметне середовище та динамічні ефекти²¹. На жаль, у багатьох ток-шоу на телеканалах України один з визначальних компонентів системи впливу – мову – застосовують проти формування і утвердження українського національно-духовного середовища. Йдеться про спілкування російською мовою, або змішаною – російською та українською. Наприклад, у доброго фахівця Андрія Данилевича інколи прориваються

²¹ Шаумян, С. С. (2001), *Генезис зрелищной культуры от истоков к зрелости...*

вислови українською мовою, але переважає – російська. Отже, він свідомо чи підсвідомо спонукає присутніх на шоу-програмі говорити російською.

Популярне дитяче талант-шоу *«Круче всіх»*, яке ведуть Андрій Данилевич та Андрій Доманський, повністю російськомовне. Зрозуміло, що з дітьми, які приїхали з Азербайджану, Кіпру, Молдови, Туреччини чи іншої країни, потрібно спілкуватися тією мовою, яку вони знають. Але з талановитими дітьми, які народилися, навчаються і виховуються в Україні, ведучі повинні говорити державною мовою, тобто літературною українською мовою і таким чином сприяти розширенню функціонування української мови, формуванню української ментальності, національної гідності.

На 5-му каналі у ток-шоу *«Полілог»* обговорювали важливі проблеми життя переміщених осіб з територій, окупованих російськими агресорами. 9 листопада 2016 р. – у День української писемності та мови – йшлося про умови проживання студентів-переселенців, які навчаються у вищих навчальних закладах Києва. Андрій Булгаров вів програму українською мовою. Але зі студентами, які розмовляли російською мовою, він також спілкувався російською. Мовляв, це вияв журналістської культури. Подумаймо, чи це насправді так? Замість того, щоби, спілкуючись українською, допомагати студентам долати мовний психологічний бар'єр, створювати морально-мотиваційні передумови для опанування молодими людьми – майбутніми українськими фахівцями-інтелігентами – державної мови, ведучий Андрій Булгаров, порушуючи 10-ту статтю Конституції України і рішення Конституційного Суду України (1999 р.), сприяє консервуванню в українців російськомовної свідомості, хибної думки, що, мовляв, без української мови в Україні можна обійтися.

Часто культивують двомовність на багатьох телеканалах. Гість у студії розмовляє державною українською мовою, а журналіст – російською, або навпаки. Журналістка Юлія Литвиненко на телеканалі *«ЗІК»* без будь-якого психологічного перепону переходить на російську мову, мовляв, у такий спосіб співрозмовнику легше сприйняти глибину її думки.

Ток-шоу *«Прямий ефір»* і *«Ехо України»* (ведучі Світлана Орловська, Микола Вересень і Матвій Ганапольський) на телеканалі *«Прямий»* сприяють формуванню у глядачів національно-духовних, морально-громадянських почуттів і переконань. Однак 10 вересня 2019 р. Матвій Ганапольський бесідував з Чекалкіним російською мовою, хоч у попередніх передачах вони спілкувалися українською. Досить часто ведучі окремі думки висловлюють російською мовою, хоч є прекрасні відповідники українською. Мабуть, Матвій Ганапольський та чимало інших журналістів, ведучих, які працюють на телеканалах України, ще не усвідомлюють, що змішання української і російської мов призводить до мовної шизофренії або лінгвошизофренії. Мовознавець, викладач української мови у Колумбійському університеті та Гарварді Юрій Шевчук не вгає роз'яснювати, що лінгвошизофренія руйнує українську мову на усіх її рівнях. Адже люди, за законами психіки, репродукують ту мову, яку чують навколо себе.

Агресивний російський *«культурний колоніалізм»* разом з глобалізацією і мультикультуралізмом несуть із собою небезпеку нівелювання української нації. М'яко кажучи, цього, наприклад, не розуміє (а може дуже добре розуміє!?) ведуча ток-шоу *«Народ*

ПРОТИ» Наталя Влащенко (чомуś спонукає називати її Наташею!). Вона запрошує на шоу-програму яскраво виражених або витончених українофобів Бойка, Бужанського, Добкіна, Вілкула, Дубінського, Королевську, Герман, Німченка, Новінського, Червоненка, Шуфрича та інших діячів різних рангів з різних сфер, які живуть і збагачуються в Україні, все гучніше волають: «Russland, Russland, uberalles!». Телеведучий «NewsOne» Євген Червоненко нав'язує агресивну думку «Україні без Росії не можна!»

На ток-шоу «Народ ПРОТИ» Наталя Влащенко разом з його учасниками не дала належної оцінки російському інформаційно-психологічному наступу в Україні. Під гаслами боротьби проти цензури, яка ніби насувалася, захисту плюралізму думок у ЗМІ та свободи журналістської діяльності залишали поза увагою необхідність розуміння національно-громадянської відповідальності журналістів за долю України в умовах російсько-української війни. Натомість захищали українофобів Мураєва, Рабіновича та інших невгамовних «борців» за свободу слова. Прикриваючись теревеннями про дотримання європейських стандартів журналістської професії, вони безугавно нав'язували думку про право на захист російської, точніше – антиукраїнської політики в Україні, які проводять Медведчук, Львовчкін, Портнов та інші. Маніпуляційні технології формату ток-шоу Наталя Влащенко запозичила з програми «Шустер live».

Заслугують на увагу думки студента 3-го курсу факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка Володимира Шешурака: «Коли дивишся політичне ток-шоу «Пульс», яке транслюється на телеканалі «112 Україна», то здається, що перенісся у минуле, де немає російської агресії, Україна, хоч поволі, але розвивається, і найголовніша проблема – добитися зниження тарифів на комунальні послуги. На шоу «Пульс» запрошують, зазвичай, експертів та політиків із проросійськими поглядами для того, щоб нав'язувати глядачам думку, що все дійсно так, як і говорять «шановні гості». А під час рекламної паузи можна довідатися, якою корисною була поїздка Віктора Медведчука до Російської Федерації, де він зустрівся з прем'єром Дмитром Медведєвим і обговорив подальшу співпрацю.

Подібною тематикою наповнені ток-шоу на всіх проросійських телеканалах, яким дозволяють функціонувати в Україні. На мою думку, телерадіоканали, де простежується антиукраїнська позиція, потрібно заборонити, тоді набагато разів зменшиться кількість «ватників» в українському суспільстві і духовна соборність в Україні зміцніє. Ток-шоу «Пульс» перед президентськими виборами (2019 р.) було лідером. Але я вважаю, що крім гнівних перепалок, суперечок, безпідставних грубощів, там нічого корисного не відбувалось. На жаль, чимало людей хоче не лише хліба, а й видовищ і вони їх отримують разом з антиукраїнською маніпулятивною пропагандою. Це версія російських «60 минут», або «Вечера с Владимиром Соловйовим». Такі ток-шоу, як «Пульс» (112 Україна), «Український формат» на телеканалі «NewsOne», не потрібні громадянам України, бо сіють між ними непорозуміння, агресивність. Політичні ток-шоу повинні примирювати людей і кликати їх до єдиної мети: щоби російський агресор забрався з України, наша держава була вільною, багатою і люди у ній жили щасливо».

Природа видовищності на телевізійних екранах поєднує інформаційно-аналі-

тичне мовлення з розважальним. Розважальні ток-шоу організаційно і психологічно поєднують у собі певну інформацію, гумор, гру, які «спрямовані на естетичне задоволення та корисну релаксацію»²². Але творцям таких шоу-програм треба пам'ятати, що під час емоційного сприйняття у свідомість глядачів навіюються, укладаються певні ідеологеми²³. Який зміст цих ідеологем, яку енергію вони випромінюють насамперед залежить від громадянської позиції, світоглядної орієнтації, духовно-національної спрямованості творців розважальних ток-шоу. Адже, розважаючи, можна морально виховувати і навпаки – розважаючи, можна засівати отруйні зерна інфантилізму, нігілізму до української мови, культури.

Основою духовного збагачення для українця, як для болгарина, єврея, німця, росіянина, француза, японця, є рідна мова, національна культура. На жаль, репертуар багатьох теле- і радіоканалів сприяє відчуженню українців від своєї мови, культури, духовності. Наприклад, мегапроект телевізійного каналу «СТБ» «Х-фактор», якого також вважають ток-шоу, це закамурфльований спосіб формування особливої російської свідомості в українців. Безперечно, милуєшся красивими, розкутими, емоційними, талановитими, впевненими в собі молодими людьми з гарними голосами. Але ж протягом усього дійства на екрані тотально панувала російська мова як робоча мова суддів і конкурсантів, та російська і англійська мови творів, що їх виконували. На такому фоні, зазначає Володимир Серветник, співчуття і жаль викликали потуги нашого відомого шоумена спілкуватися із суддями та учасниками українською. Дивлячись на нього, раз по раз ловиш себе на спогадах про безсмертних Тарапуньку і Штепселя. Врешті-решт, у вузькому колі на чотирьох, поза глядацьким залом чи студією наш носій українства охоче і радісно переходив на «общепонятний», що, мабуть, не без задуму режисерів, мусило додатково підкреслювати нефункціональність і непотрібність української мови у культурному і вишуканому російськомовному товаристві. Отож, з одного боку – свобода і розкутість, а з іншого – не дай, Боже, роз'ятрити ніжні вухка членів журі та власників каналу «СТБ» українською мовою²⁴.

Навіть тепер, коли діє Закон Верховної Ради України щодо квотування пісні (2016 р.), Закон про встановлення мінімальної частки телевізійних передач державною мовою впродовж доби (2017 р.) і від 16 липня 2019 р. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної», у ток-шоу на телеканалах «112 Україна», «NewsOne», «ZIK», «Наш», «Інтер», «Україна» та деяких інших, маніпулюючи перекрученою «Європейською хартією місцевих малопоширених (міноритарних) мов», московські блудники в Україні виступають проти того, щоби українська мова функціонувала в усіх клітинах державного і суспільного організму.

Висновки. Проаналізувавши праці В. Бабенко, М. Житарюка, М. Караменова, В. Кулика, Е. Могилевської, Г. Почепцова, О. Холода та інших дослідників, Н. В. Островська привернула увагу до таких маніпуляційних прийомів, які найчастіше застосо-

²² Набокова, Г. (2013), «Категорії дослідження»... с. 185.

²³ Победоносцева, І. Є. (2005), *Телевізійний дискурс*...

²⁴ Серветник, В. (2011), «Х – фактор» залишив взаємопоборювальні відчуття...

вують у ток-шоу: «фальшивий авторитет»; «безпідставне твердження»; «наклеювання ярликів»; «перенесення негативу»; маніпулятивне «перенесення»; постійна апеляція до авторитету – президента, вищого начальника, власної посади; демонстрація особливої обізнаності, що дає змогу понизити опонентів як дилетантів, які не знаються на предметі дискусії; прийоми фальшивої згоди та фальшивого схвалення, коли, визнаючи слушність аргументів протилежної сторони, політик використовує їх для підтвердження власної правоти; «багаторазове повторення», яке передбачає, що слухачі не будуть замислюватися над тим, чи відповідає викладена теза дійсності; технологія «роздування деталей»; «замовчування» та «опускання» незручної інформації; «перекручування слів» і «підміна понять»; «напівправа» та відверта брехня; «мультиплікативність» (подрібнення інформації з метою отримати кумулятивне негативне чи позитивне враження); «висміювання» чийх-небудь дій; спільне застосування наполягання на особливій складності питання, що розглядається; апеляція до «особливої поінформованості», розрахованої, зазвичай, на те, щоби споживач повірив на слово; «констатація факту», коли бажане становище подається як здійснений факт; «трансфер»: у відповідь на звинувачення – позитивний приклад діяльності в іншій сфері²⁵.

На увагу також заслуговує набір маніпулятивних прийомів, що використовується в будь-якій дискусії на історичні теми: «безпідставні твердження», «надузгаальнення», «апелювання до емоцій», «маніпулювання стереотипами», «демонізація опонентів», «фальшиві аналогії», навішування ярликів «свій-чужий» на історичні події та поста-ті. Причому найбільш активно політики застосовують названі прийоми в ті моменти дискусії, коли не вистачає раціональних аргументів²⁶. Значну кількість маніпуляцій пов'язують з ведучими ток-шоу (їхній світогляд, суспільно політична позиція, морально-національні, духовно-громадянські засади діяльності), а також із проблемою добору учасників програми.

Аналізуючи соціально-комунікаційні технології, що реалізуються у ток-шоу, Володимир Кулик слушно наголосив, що у цих телепрограмах часто присутні російські політики та експерти, де вони, зазвичай, є легітимними носіями «іншого погляду», який «симетричність медійного представлення ставить на один рівень з українським. А в деяких випадках, завдяки асиметричним засобам (на зразок зв'язку телемостом зі студією, де зібралися українські учасники, чи заздалегідь записаного коментаря, що його ті учасники мусять дивитися й потім обговорювати), медійники ставлять росіян у привілейоване становище арбітрів або первинних означувачів у якійсь українсько-російській або внутрішній українській суперечці»²⁷.

Отже, тематичне і змістове наповнення ток-шоу, його суспільно-політична спрямованість, морально-психологічна енергія (позитивна чи негативна, будівна чи руйнівна) залежить від ведучого, творчого колективу, який готує програму, запрошених гостей

²⁵ Островська, Н. В. (2015), «Характеристика різновидів соціально-комунікаційних технологій»... с. 252.

²⁶ «Моніторинг політичної пропаганди та маніпулятивних технологій»...

²⁷ Кулик, В. (2010), *Дискурс українських медій*...с. 294.

у студію. Вони (і політики, і депутати, і службовці, і журналісти, і експерти) повинні глибоко усвідомлювати, що їхня гуманістична, національно-громадянська діяльність має ґрунтуватися на органічному поєднанні української національної гідності, свободи слова і відповідальності за долю людини, родини, суспільства, держави, української мови, культури, духовності, самотності, неповторності України.

Список літератури

1. Бирбом, М. (2005), «Хозяин ток-шоу», *Спутник-ТВ*, № 7, с. 11–13.
2. Вовканич, С. (1999), *Інформація, інтелект, нація*, Львів, 416 с.
3. Горбулін, В. (2018), «Вулканічний синдром», *Дзеркало тижня*, 15 червня.
4. Довженко, О. (2010), «В поисках идеального ток-шоу», *MediaPort*, URL: http://www.mediaport.ua/articles/68542/v_poiskah_idealnogo_tok-shou, 5 січня, (останній перегляд 28 жовтня 2019)
5. Карпенко, В. О. (2006), *Інформаційна політика та безпека : підручник*, Нора-Друк, Київ, 320 с.
6. Кулик, В. (2010), *Дискурс українських медій : ідентичності, ідеології, владні стосунки*, Часопис «Критика», Київ, 656 с.
7. Лигачева, Н. (2006), «А если по гамбургскому счету?», *Телекритика*, 05.23. URL: <http://www.telekritika.ua/nl/print/7027> (останній перегляд 10 квітня 2019)
8. Майорова, М. Є., Чекмишев О. В. (2016), «Поняття політичного ток-шоу як розважального стилю», *Молодий вчений*, №7 (34), Липень, с. 335–338.
9. Машенко, І. (2005), *Телевізійні аномалії: мас-медійні історії в деталях*, Телерадіокурер, Київ, 216 с.
10. Мітчук, О. (2013), «Ток-шоу в українському ефірі як конфліктогенне середовище», *Теле- та радіожурналістика*, Вип. 12, Львів, с. 340–345.
11. «Моніторинг політичної пропаганди та маніпулятивних технологій у випусках щотижневих підсумкових інформаційно-політичних програм та політичних ток-шоу», *Телекритика*. URL: <http://www.telekritika.ua/media-continent/monitoring/politprogram/> (останній перегляд 03 серпня 2019).
12. Набокова, Г. (2013), «Категорії дослідження телевізійної видовищно-розважальної культури», *Культура України*, Вип. 41, с. 182–189.
13. Островська, Н. В. (2014), «Характерні риси і критерії моделі суспільно-політичних ток-шоу», *Теле- та радіожурналістика*, Вип. 13, Львів, с. 282–290.
14. Островська, Н. В. (2015), «Характеристика різновидів соціально комунікацій-них технологій політичних ток-шоу», *Медіатрансформації: рік другий : колект. монографія*, за Холода, О. М. (Ред.), КНУКіМ, Київ, с. 234–261.
15. Павличко, Д. (2008), «Великі й малі українці», *Літературна Україна*, 10 січня.
16. Писаренко, Л. М. (2014), «Дискурс політичного ток-шоу як гібридний тип дискурсу», *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*, с. 165–169.
17. Победоносцева, І. Є. (2005), *Телевізійний дискурс у культурному просторі постмодернізму*, Автореферат кандидатської дисертації (мистецтвознавство), НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, Київ, 21с.
18. Серветник, В. (2011), «Х-фактор» залишив взаємопоборювальні відчуття...», *День*, 14–15 січня.
19. Холод, О. (2010), «Слово як масмедійне видовище (або синергетика feedback як трансформація комунікації)», *Соціальні комунікації : результати досліджень*, 2013 : у 3 т., за Холода, О. (Ред.), Т. 1, КНУКіМ, Київ, с. 75–92.
20. Шаумян, С. С. (2000), *Генезис зрелищної культури от истоков к зрелости (XVIII в.): Западная Европа и Россия*, Канд. дисертація (истор. науки), Москва, 131 с.

21. Широпаєв, О. (2019), «Головне, аби демократія не скасувала разом і Україну», *День*, 3 квітня.
22. Щербина, Ю. В. (2013), «Порівняльна характеристика шоу на телеканалах США та України», *Наукові записки Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка*, Т. 51, Квітень–Червень, с. 97.
23. «Щовівторка Майдан Reload (Перезавантаження) – відкриті дискусії з гострих питань», *Майдан*. URL : <https://maidan.org.ua/2013/03/schovivtorka-majdan-reload-perezavantazhennya-vidkryti-dyskusiji-z-hostryh-pytan/> (останній перегляд 28 жовтня 2019).
24. Яковець, А. В. (2009), *Телевізійна журналістика : теорія і практика : Посібник*, 2-ге вид., доповн. і переробл., Вид. дім Києво-Могилянська академія, Київ, 262 с.
25. Clive, J. (2007), «The genius of Dick Cavett». URL: <https://slate.com/news-and-politics/2007/02/the-genius-of-dick-cavett.html> (accessed 28.10.2019)
26. Gäbler, B. (2011), «... und unseren täglichen Talk gib uns heute!» Inszenierungsstrategien, redaktionelle Dramaturgien und Rolle der TV-PolitTalkshows Herausgeber», *Otto Brenner Stiftung*, 149 s. URL: http://www.otto-brenner-shop.de/uploads/tx_mplightshop/2011_08_15_AH68_Talkshow_web.pdf (accessed 17.07.2013).
27. Schicha, Ch., «Europa» in politischen Fernsehgesprächssendungen. Eine exemplarische Betrachtung von «Sabine Christiansen» und «Berlin Mitte», URL: <http://schicha.projekt-wfw.de/fileadmin/schicha/Texte/Download/talkbits.pdf> (accessed 15.07.2019)
28. [http://uk.wikipedia.org/wiki/Свобода_слова_\(ICTV\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Свобода_слова_(ICTV))

References

1. Byrbom, M. (2005), «Khoziain tok-show», *Sputnik-TV*, № 7, s. 11–13.
2. Vovkanych, S. (1999), *Informatsiia, intelekt, natsiia*, Lviv, 416 s.
3. Horbulin, V. (2018), «Vulkanichniy syndrom», *Dzerkalo tyzhnia*, 15 chervnia.
4. Dovzhenko, O. (2010), «V poiskakh idealnogo tok-show», *MediaPort*, URL: http://www.mediaport.ua/articles/68542/v_poiskah_idealnoho_tok-show, 5 sichnia, (ostannii perehliad 28 zhovtnia 2019)
5. Karpenko, V. O. (2006), *Informatsiina polityka ta bezpeka : pidruchnyk*, Nora-Druk, Kyiv, 320 s.
6. Kulyk, V. (2010), *Dyskurs ukrainskykh medii : identychnosti, ideolohii, vladni stosunky*, Chasopys «Krytyka», Kyiv, 656 s.
7. Lyhacheva, N. (2006), «A esly po hamburshkomu schetu?», *Telekrytyka*, 05.23. URL: <http://www.telekritika.ua/nl/print/7027> (ostannii perehliad 10 kvitnia 2019)
8. Maiorova, M. Ye., Chekmyshev O. V. (2016), «Poniattia politychnoho tok-show yak rozvazhalnoho styliu», *Molodyi vchenyi*, №7 (34), Lypen, s. 335–338.
9. Mashchenko, I. (2005), *Televiziini anomalii: mas-mediini istorii v detaliakh*, Teleradiokurier, Kyiv, 216 s.
10. Mitchuk, O. (2013), «Tok-show v ukrainskomu efiri yak konfliktohenne seredovyshe», *Tele- ta radiozhurnalistyka*, Vyp. 12, Lviv, s. 340–345.
11. «Monitorynh politychnoi propahandy ta manipulyatyvnykh tekhnolohii u vypuskakh shchotyzhnyvykh pidsumkovykh informatsiino-politychnykh proham ta politychnykh tok-show», *Telekrytyka*. URL: <http://www.telekritika.ua/media-continent/monitoring/politprogram/> (ostannii perehliad 03 serpnia 2019).
12. Nabokova, H. (2013), «Kategori doslidzhennia televiziinoi vydovysshchno-rozvazhalnoi kultury», *Kultura Ukrainy*, Vyp. 41, s. 182–189.
13. Ostrovska, N. V. (2014), «Kharakterni rysy i kryterii modeli suspilno-politychnykh tok-show», *Tele- ta radiozhurnalistyka*, Vyp. 13, Lviv, s. 282–290.
14. Ostrovska, N. V. (2015), «Kharakterystyka riznovydiv sotsialno komunikatsii-nykh tekhnolohii politychnykh tok-show», *Mediatransformatsii: rik druhyi : kolekt. monohrafiia, za Kholoda, O. M. (Red.)*, KNUKiM, Kyiv, s. 234–261.

15. Pavlychko, D. (2008), «Velyki y mali ukrainci», *Literaturna Ukraina*, 10 sichnia.
16. Pysarenko, L. M. (2014), «Dyskurs politychnoho tok-shou yak hibrydnyi typ dyskursu», *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Hermanska filohiia*, s. 165-169.
17. Pobiedonostseva, I. Ye. (2005), *Televiziyni dyskurs u kulturnomu prostori postmodernizmu*, Avtoreferat kandydatskoi dysertatsii (mystetstvoznavstvo), NAN Ukrainy, In-t mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii im. M. T. Rylskoho, Kyiv, 21s.
18. Servetnyk, V. (2011), «X-faktor» zalyshyv vzaïemopoboriuvalni vidchuttia...», *Den*, 14–15 sichnia.
19. Kholod, O. (2010), «Slovo yak masmediine vydovyshe (abo synerhetyka feedbek yak transformatsiia komunikatsii)», *Sotsialni komunikatsii : rezultaty doslidzhen*, 2013 : u 3 t., za Kholoda, O. (Ped.), T. 1, KNUKiM, Kyiv, s. 75–92.
20. Shaumian, S. S. (2000), *Henezys zrelushchnoi kultury ot istokov k zrelosti (XVIII v.): Zapadnaia Evropa i Rossyia*, Kand. dysertatsiia (istor. nauki), Moskva, 131 s.
21. Shyropaiev, O. (2019), «Holovne, aby demokratiia ne skasuvala zarazom i Ukrainu», *Den*, 3 kvitnia.
22. Shcherbyna, Yu. V. (2013), «Porivnialna kharakterystyka shou na telekanalakh SShA ta Ukrainy», *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka*, T. 51, Kviten–Cherven, s. 97.
23. «Shchovivtorka Maidan Reload (Perezavantazhennia) – vidkryti dyskusii z hostrykh pytan», *Maidan*. URL : <https://maidan.org.ua/2013/03/schovivtorka-majdan-reload-perezavantazhennya-vidkryti-dyskusiji-z-hostryh-pytan/> (ostanni perehliad 28 zhovtnia 2019).
24. Iakovets, A. V. (2009), *Televiziina zhurnalistyka : teoriia i praktyka : Posibnyk*, 2-he vyd., dopovn. i pererobl., Vyd. dim Kyievo-Mohylianska akademiia, Kyiv, 262 s.
25. Clive, J. (2007), «The genius of Dick Cavett». URL: <https://slate.com/news-and-politics/2007/02/the-genius-of-dick-cavett.html> (accessed 28.10.2019)
26. Gäbler, B. (2011), «... und unseren täglichen Talk gib uns heute!» Inszenierungsstrategien, redaktionelle Dramaturgien und Rolle der TV-PolitTalkshows Herausgeber», *Otto Brenner Stiftung*, 149 s. URL: http://www.otto-brenner-shop.de/uploads/tx_mplightshop/2011_08_15_AH68_Talkshow_web.pdf (accessed 17.07.2013).
27. Schicha, Ch., «Europa» in politischen Fernsehgesprächssendungen. Eine exemplarische Betrachtung von «Sabine Christiansen» und «Berlin Mitte», URL: <http://schicha.projekt-wfv.de/fileadmin/schicha/Texte/Download/talkbits.pdf> (accessed 15.07.2019)
28. [http://uk.wikipedia.org/wiki/Свобода_слова_\(ICTV\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Свобода_слова_(ICTV))

Стаття надійшла до редколегії 05.10.2019

Прийнята до друку 11.10.2019

TALK SHOWS ON THE TV CHANNELS OF UKRAINE

Roksoliana Bilous

*Ivan Franko National University of Lviv,
TV and radio broadcasting department,
Generala Chuprynky Str., 49, Lviv, 79044, Ukraine,
e-mail: roksabilous@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4666-0931>*

The article briefly describes the creation in the US one of the most popular genres of modern television – talk shows. It is stated that American programs became the ancestor of Ukrainian talk shows. They are exemplary, their history demonstrates how an interesting TV product can exist on television for decades. In Ukraine, many shows are created on the principle of American and European formats.

The author described political, social, cultural, educational and entertainment talk shows in Ukraine, as well as the kinds of programs: talk shows, game shows, and stage show. Also author outlined the basic principles of this genre and the structural relationships between them.

Attention is drawn to the manipulative techniques most commonly used in talk shows: “False authority”; “Groundless affirmation”; “Labeling”; “Transference of negativity”; manipulative “Transfer”; constant appeal to authority - the President, the Chief Executive, his own position; a demonstration of special awareness that can lower opponents as amateurs, who are not familiar with the subject matter of the discussion; “Repeated repetition”, which assumes that listeners will not think about whether the stated thesis is true; “inflating parts” technology; “Silencing” and “omitting” inconvenient information; “Half-truth” and lies; an appeal to “special awareness”, usually designed to have the consumer believe the word. A large number of manipulations are connected with the leading talk shows (their outlook, social and political position, moral-national, spiritual and civic principles of activity), as well as with the problem of selection of program participants.

It is emphasized that the content and content of the talk show, its political orientation, moral and psychological energy (positive or negative, building or destructive) depend on the presenter, creative team that prepares the program, invited guests to the studio. They (and politicians, officials, journalists, and experts) should be deeply aware that their humanistic, national and civic activities should be based on an organic combination of Ukrainian national dignity, freedom of expression and responsibility for the fate of a person, family, society, state, Ukrainian language, culture, spirituality, identity, uniqueness of Ukraine.

Key words: talk shows, types of talk shows, presenter, audience, journalists, purpose of genre, main conditions of success, principles and functions of talk shows, manipulative techniques.